

РОЗДІЛ 6

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДОСТУПУ ДО
АКАДЕМІЧНИХ
ПУБЛІКАЦІЙ:
РЕПОЗИТАРІЙ
НАУКОВИХ ТЕКСТІВ
НАН УКРАЇНИ**

Любов Дубровіна,
Сергій Гарагуля,
Юрій Ковтанюк

6.1. РОЛЬ БІБЛІОТЕК У ВПРОВАДЖЕННІ ПРИНЦИПІВ ВІДКРИТОЇ НАУКИ

Активне впровадження у бібліотечну роботу методології й практики відкритої науки, що втілюється в створенні комплексних ресурсів, сервісів та інструментів підтримки досліджень на засадах вільного доступу, зумовлює актуальність цього дослідження і робіт, виконаних відповідно до Концепції реалізації європейських принципів відкритої науки в НАН України на 2024–2030 роки. Термін «відкрита наука» був уперше вжитий канадським інженером Стівеном Манном 1998 р. у контексті онлайн-доступу до наукових ресурсів. Тривалі суперечки щодо дедалі ширшого змісту терміна доходять компромісу в енциклопедичній статті 2025 р., де відкриту науку визначено як «дослідницьку практику надання у вільний доступ даних, програмних кодів та результатів досліджень, навчальних матеріалів і публікацій задля сприяння прозорості, спільному використанню та відтворюваності досліджень»¹. Відкрита наука – система, у якій є шість описаних нижче необхідних компонентів: відкрита методологія, відкриті джерела, відкриті дані, відкритий доступ до публікацій, відкриті рецензії, відкриті освітні ресурси.

Рух за відкриту науку як прагнення декомерціалізації досліджень і забезпечення рівних прав на знання набув великого поширення протягом останнього десятиліття завдяки зростанню потужностей інтернет-комунікацій, знаходячи своє втілення в розбудові комплексної дослідницької інфраструктури – репозитаріїв даних і публікацій, баз даних програмного забезпечення з відкритим кодом, хмарних обчислювальних технологій, дата-центрів, віртуальних лабораторій тощо.

Однією з ключових складових концепції відкритої науки є наявність у вільному доступі публікацій, що сприяє циркуляції знань у

¹ Chivare E.R.T., Lockhart, J. Open Science. Encyclopedia of Libraries, Librarianship, and Information Science (First Edition). 2025. 4. P. 440–446. <https://doi.org/10.1016/B978-0-323-95689-5.00061-4>

фахових середовищах та оперативному інформуванню суспільства щодо наукових досліджень. Бібліотеки завдяки наявності в їхніх фондах широкого спектра політематичних і мультиформатних ресурсів, а також наданню користувачам пошукового й аналітичного інструментарію для роботи з цими ресурсами від початку були активними учасниками впровадження принципів відкритої науки в усьому світі. Внесок бібліотек в ініціативи відкритої науки спостерігається в багатьох аспектах: удоступненні публікацій з власних фондів, управлінні дослідницькою інформацією, навчанні стейкхолдерів і популяризації відкритого доступу до наукового контенту, розробці політик відкритої науки в установах, налагодженні цифрової наукової комунікації між дослідниками.

Досвід бібліотек світу щодо впровадження засад відкритої науки узагальнено й концептуалізовано в низці розвідок (наприклад, M. van der Graaf, M. Kulyk, L. Liu, P. Manghi, S. Tzanova)². Дослідники наголошують, що нові моделі бібліотечного обслуговування потребують нових фахових ролей і компетенцій, спонукаючи бібліотеки до впровадження таких посад як бібліотекар даних (data librarian), бібліотекар-медіатор (liaison librarian), куратор даних, фахівець з управління дослідницькою інформацією тощо. Велику увагу в дослідженнях приділено безпеці даних й унормуванню етичного використання наукових ресурсів відкритого доступу, що створює додаткові виклики перед бібліотечною спільнотою.

В українській науці питання відкритого доступу до наукових текстів, формування бібліотечних ресурсів на засадах відкритої науки, ролі бібліотек в інфраструктурі дослідницької інформації відображено в публікаціях Л. Дубровіної, А. Жарінової, К. Лобузінної, С. Назаровця, Г. Шемаєвої, Т. Ярошенко³. Лейтмотивом цих дослід-

² Graaf M. van der. Open Science Services by Research Libraries: Organisational perspectives. A LIBER and ADBU report. 2023. URL: <https://libereurope.eu/wp-content/uploads/Open-Science-services-by-Research-Libraries-organisational-perspectives.pdf>; Kulyk M. Contribution of Academic Libraries to Advancing Open Data and Open Science: Importance, Advantages and Suggestions (Strategy and Priorities of Use). *University Library at a New Stage of Social Communications Development. Conference Proceedings*. 2024. P. 289–298. https://doi.org/10.15802/unilib/2024_317981; Liu L., Liu W. The engagement of academic libraries in open science: A systematic review. *The Journal of Academic Librarianship*. 2023. Vol. 49, No. 3. 102711. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2023.102711>; Manghi P., Candela L., Lazzeri E., Silvello G. Digital Libraries: Supporting Open Science. *ACM SIGMOD Record*. 2020. Vol. 48. P. 54–57. <https://doi.org/10.1145/3385658.3385669>; Tzanova S. Changes in academic libraries in the era of Open Science. *Education for Information*. 2019. 36. P. 1–19. <https://doi.org/10.3233/EFI-190259>

³ Дубровіна Л.А., Лобузінна К.В., Онищенко О.С., Боряк Г.В. Цифрова гуманітаристика та бази даних документальної культурної спадщини в бібліо-

жень є обґрунтування нових функцій бібліотек на ринку знань: формування сервісів підтримки досліджень і систем управління дослідницькою інформацією, розвитку цифрової грамотності, курування дослідницьких даних. Ключовими чинниками успішності бібліотечних проєктів більшість дослідників називає їхню інтегрованість у міжнародні системи наукової інформації та забезпечення інтероперабельності цифрових платформ. На думку української дослідниці Т. Ярошенко, саме «університети й академічні бібліотеки мають зайняти ключову роль у просуванні принципів та ідей відкритої науки, у презентації та навчанні дослідників користуватися численними застосунками, створювати відповідні інфраструктури та сервіси»⁴.

Останнім часом в Україні за безпосередньої участі бібліотек було створено кілька масштабних науково-інформаційних систем, що ґрунтуються на принципах відкритого доступу. Це Національний репозитарій академічних текстів (<https://nrat.ukrintei.ua/>), Відкритий український індекс цитувань (<https://ouci.dntb.gov.ua/>), Національна електронна науково-інформаційна система (URIS, <https://nauka.gov.ua/>), портал «Наука України: доступ до знань» (http://irbis-nbuv.gov.ua/Sci_Lib_UA/) тощо. Вагомим внеском у ресурсне забезпечення відкритої науки стали інституційні репозитарії наукових установ та ЗВО, сайти фахових періодичних видань з повнотекстовими архівами статей. Важливими в контексті впровадження відкритої науки в Україні є приклади і досвід Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (НБУВ), яка понад 15 років розвиває загальнонаціональний ресурс відкритого доступу «Наукова періодика України» (більше 1,5 млн статей

теках України. *Рукописна та книжкова спадщина України*. 2020. 25. С. 290–309. <https://doi.org/10.15407/rksu.25.290>; Жарінова А.Г., Ярошенко Т.О. Деякі результати інтелектуальної діяльності: виклики й можливості відкритого доступу та відкритої науки для України. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2023. 11. С. 62–81. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.11.2023.282663>; Лобузін К.В. Репозитарій наукових текстів НАН України в Національній бібліотеці України ім. В.І. Вернадського: стан і перспективи розвитку (за матеріалами доповіді на засіданні Президії НАН України 29 вересня 2021 р.). *Вісник Національної академії наук України*. 2021. № 11. С. 16–23. <https://doi.org/10.15407/visn2021.11.016>; Назаровець С.А. Підтримка руху відкритого доступу в українському бібліотекознавстві. *Вісник Книжкової палати*. 2013. № 2. С. 24–27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2013_2_8 (тут і далі в розділі дата звернення: 12.07.2025); Шемаєва Г.В., Прилуцька А.Є. Нові бібліотечні ролі в системі наукових комунікацій у контексті відкритої науки. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського*. 2023. Вип. 68. С. 301–315. <https://doi.org/10.15407/np.68.301>

⁴ Ярошенко Т., Сербін О., Ярошенко О. Відкрита наука: роль університетів та бібліотек у сучасних змінах наукової комунікації. *Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері*. 2022. Т. 5, № 2. С. 277–292. (С. 288). <https://doi.org/10.31866/2617-796X.5.2.2022.270132>

станом на середину 2025 р.), та Державної науково-технічної бібліотеки України (ДНТБ), яка, окрім упровадження власних ресурсів дослідницької інформації, стала національним провайдером доступу до наукометричних і повнотекстових баз даних.

6.2. БІБЛІОТЕЧНИЙ ПОРТАЛ НАН УКРАЇНИ LIBNAS UA

Робота НБУВ зі створення бібліотечного сегмента загально-академічної інфраструктури відкритої науки була започаткована 2020 р. постановою Президії НАН України від 24.06.2020 № 116 «Щодо удосконалення організації обліку і моніторингу публікаційної та видавничої активності НАН України»⁵. Цим документом на НБУВ було покладене завдання створити єдину базу наукових публікацій працівників НАН України. Підґрунтям для впровадження в НБУВ інфраструктури відкритої науки стало тривале функціонування в установі ресурсів відкритого доступу до наукових публікацій: бази даних «Наукова періодика України», реферативної бази даних «Україніка наукова», порталу «Наука України: доступ до знань» тощо.

2021 року Президії НАН України була презентована трикомпонентна структура Бібліотечного порталу НАН України LibNAS UA, що охоплювала блоки дослідницької інформації щодо установ НАН України, її науковців та публікації співробітників Академії, зведені в Репозитарій наукових текстів НАН України (рис. 6.1). Така структура була обґрунтована актуальними розвідками НБУВ щодо сервісів підтримки досліджень у наукових бібліотеках та міжнародного досвіду управління дослідницькою інформацією⁶.

Завданнями впровадження Бібліотечного порталу НАН України LibNAS UA (<http://libnas.nbu.gov.ua/>) були:

- приведення наукових метаданих НАН України у відповідність із сучасними міжнародними стандартами цифрової комунікації;
- можливість інтеграції до європейської та світової дослідницької інфраструктури;
- забезпечення відкритого доступу до результатів наукової діяльності Національної академії наук України;

---

⁵ Щодо удосконалення організації обліку і моніторингу публікаційної та видавничої активності НАН України: постанова Президії НАН України від 24.06.2020 № 116. URL: http://libnas.nbu.gov.ua/sites/default/files/200624_116_0.pdf

⁶ Власова Т.Ю., Вощенко О.І., Галицька С.В. та ін. Бібліотечні портали знань: монографія / відп. ред. К.В. Лобузін; ред. С.С. Гарагуля; НБУВ. Київ, 2022. 378 с. https://doi.org/10.15407/r_nbu.0004512; Дубровіна Л.А., Лобузін К.В., Гарагуля С.С. та ін. Цифрові бібліотечно-інформаційні ресурси у розбудові наукового сегменту національного інформаційного простору: монографія / НБУВ. Київ, 2021. 420 с. URL: <http://irbis-nbu.gov.ua/everlib/item/er-0004171>

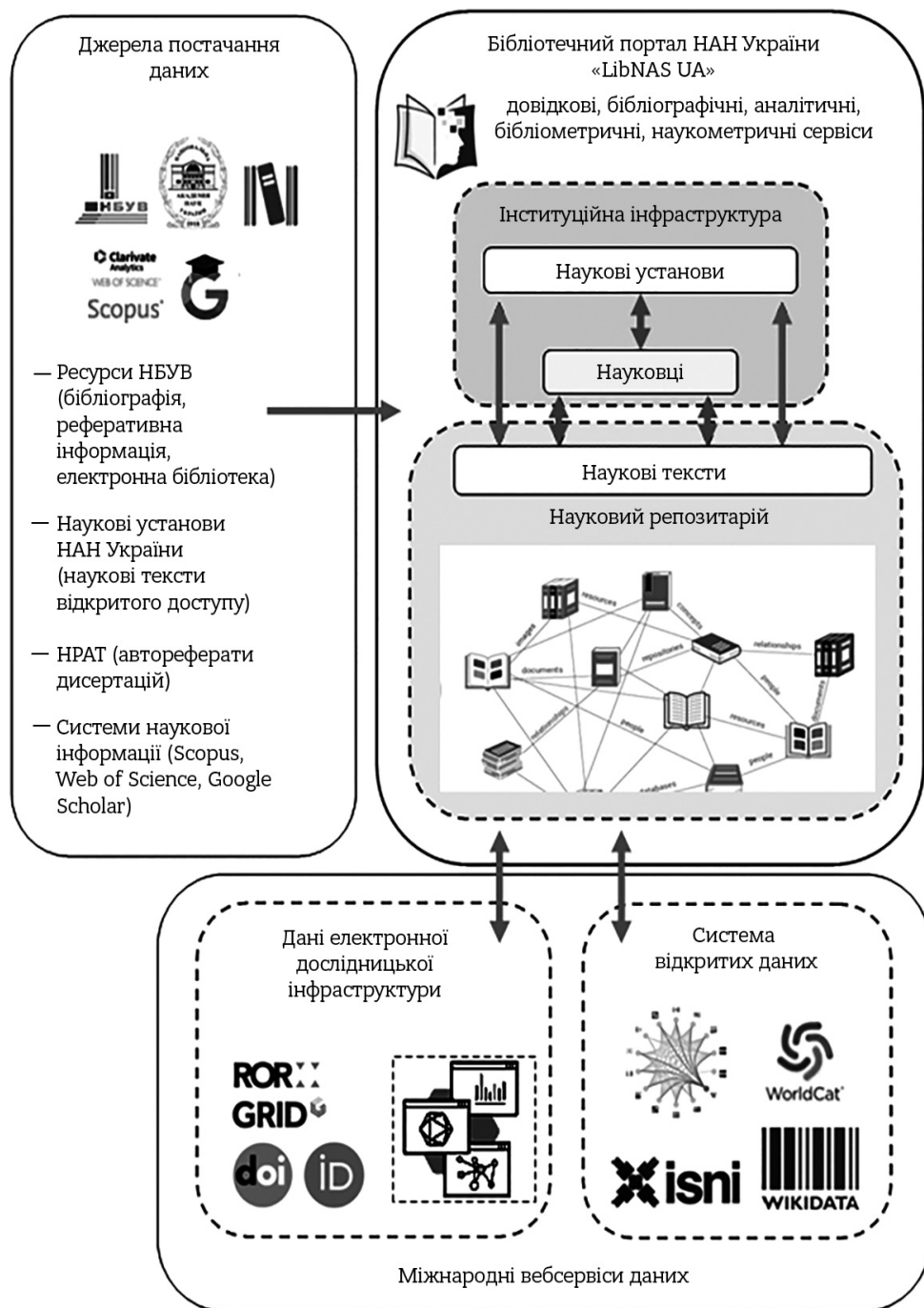

Рис. 6.1. Структура Бібліотечного порталу НАН України LibNAS UA

– удосконалення організації обліку й моніторингу наукової публікаційної та видавничої активності НАН України, оцінювання ефективності їхньої діяльності;

– оптимізація процесу підготовки звітної та атестаційної документації НАН України, а також для проведення аналітичних, бібліометричних, наукометричних досліджень.

Розділ «Установи» Порталу LibNAS UA (<http://e-libnas.nbuv.gov.ua/uk/structure/>) повністю відображає організаційну структуру НАН України. Для кожної з установ на Порталі наведено інформацію про діяльність та очільників інституції, зібрано наукові профілі в базах даних Scopus, Web of Science, Google Scholar, міжнародні ідентифікатори ROR, GRID, ISNI, VIAF, WorldCat, WikiData тощо, сайти та профілі установи в соцмережах. Це посприяло авторитетному контролю й уніфікації назв установ, які через неузгоджене й некоректне оформлення метаданих публікацій індексувались у міжнародних системах наукової інформації за низкою неперифікованих профілів. На початку цієї роботи у Web of Science кількість отриманих із гетерогенних бібліографічних джерел різночитань назв установ ушестеро перевищувала реальну кількість установ НАН України, а для самої Національної академії наук України лише у документах, представлених у фондах НБУВ, налічувалося 25 різночитань назви: усі вони були додані в чинний профіль установи (<http://e-libnas.nbuv.gov.ua/uk/org/IDI000001>) з можливістю консолідованого пошуку за всіма варіантами назви.

У розділі Порталу «Науковці» (<http://e-libnas.nbuv.gov.ua/uk/researchers>) представлено 2114 профілів колишніх та чинних академіків і членів-кореспондентів НАН України. Для кожного профілю науковця було зібрано відомості про професійну діяльність, наведено (за наявності) посилання на Author ID та Researcher ID, ідентифікатори ORCID, ISNI, VIAF, WorldCat, WikiData, згенеровано дані про всі наявні в електронному каталозі НБУВ публікації вченого.

Бібліотечний портал НАН України LibNAS UA виконав роль інтегратора дослідницької інформації, систематизувавши в єдиному вікні доступу всі наявні авторські та інституційні ідентифікатори.

6.3. РЕПОЗИТАРІЙ НАУКОВИХ ТЕКСТІВ НАН УКРАЇНИ: СЕГМЕНТ АКАДЕМІЧНОЇ ПЕРІОДИКИ

2023 року НБУВ розпочала роботу над сайтом «Журнали установ НАН України» (<http://jnas.nbuv.gov.ua/>) як складовою Репозитарію наукових текстів НАН України. Для цього з бази даних «Наукова періодика України» був виокремлений сегмент академічної пе-

ріодики. Його було перенесено на нову технологічну платформу (<http://open-science.nbuv.gov.ua/biblio>), яка забезпечувала інтеграбельність з іншими об'єктами інфраструктури відкритої науки НАН України.

Реалізація сайту академічної періодики передбачала:

- створення, забезпечення підтримки та актуалізації окремої бази даних журналів НАН України, яка щотижнево поповнюється після надходження випусків періодичних видань до «Наукової періодики України» НБУВ;

- аналізування, актуалізацію, уточнення, доповнення та редагування метаданих журналів (ISSN, сайт видання, англійська назва, наявність DOI) та окремих статей у частині авторів публікацій;

- налаштування роботи репозитарію на платформі Drupal з підтримкою протоколу обміну науковими метаданими OAI-PMH.

Станом на середину 2025 р. на сайті «Журнали установ НАН України» представлено 181,2 тис. повних текстів статей з 347 академічних журналів (понад 10,6 тис. випусків). Варто зазначити, що 71 видання НАН України з-поміж представлених на сайті припинило своє існування, проте усі надані редакціями цих видань публікації залишатимуться й надалі у відкритому доступі. Це особливо цінно, враховуючи, що значна частина цих видань змушені були закритись через російську збройну агресію проти України з 2014 р. Сайти цих журналів неактивні, й НБУВ нині є чи не єдиною установою, де збереглись повнотекстові архіви статей з цих видань.

Консолідоване представлення всього корпусу академічної періодики в єдиному вікні доступу дає змогу отримувати аналітику щодо входження журналів НАН України до міжнародних баз даних наукової інформації. Так, станом на середину 2025 р. у базі даних Scopus індексується 59 видань НАН України (+4 видання, як порівняти з 2023 р.), у базі даних Web of Science – 38 видань (+9 проти 2023 р.), у базі даних Index Copernicus – 172 видання (+2 проти 2023 р.), у Directory of Open Access Journals – 55 видань (+1 проти 2023 р.).

Найважливіше технологічне зрушення відбулось у процесах трансферу даних академічної періодики на єдину видавничу платформу Open Journal Systems (використання якої рекомендовано Положенням про журнал відкритого доступу НАН України від 20.03.2024⁷) – уже 150 журналів НАН України працюють на цій платформі (+84, як порівняти з 2023 р.), що суттєво спрощує обмін інформацією, індексування в наукових базах даних та інтеграцію метада-

⁷ Про затвердження Положення про журнал відкритого доступу Національної академії наук України: постанова Президії НАН України від 20.03.2024 № 127. URL: <https://openscience.nas.gov.ua/storage/editor/files/20032024-prozatverdzennya-polozennya-pro-zurnal-vd-nan-ukrayini-2.pdf>

них до міжнародних харвестерів за рахунок уніфікації інтерфейсів й описових полів.

Закцентувати увагу варто й на інформаційних лакунах академічної періодики: із 276 активних наукових видань НАН України 146 видань не отримало унікального коду DOI; 36 журналів не мають власного вебсайту; 47 видань не надають перекладу назви журналу англійською мовою (для таких журналів обов'язково зазначається транслітерована назва), у 44 наукових видань відсутня або частково відсутня інформація про журнал.

На сайті «Журнали установ НАН України» реалізовано пошук журналів за алфавітом, ключовими словами, відділеннями й установами НАН України та тематикою (на основі спеціальностей ДАК України), забезпечено подання інформації про індексування цих журналів системами наукової інформації Scopus, Web of Science, DOAJ, подано інформацію про категорію журналів відповідно до Реєстру наукових фахових видань України (детальніше див. за посиланням <http://jnas.nbuv.gov.ua/uk/subjects>). Сайт забезпечено двомовним інтерфейсом: українською та англійською мовами.

Важливо відзначити, що Репозитарій наукових текстів НАН України і, зокрема, його журнальний блок, функціонує в розгалуженій системі дослідницької інформації, яку підтримує НБУВ. Які переваги це дає вченим та управлінцям науки? По-перше, наочність. Усі видання, статті та наукометричні профілі вчених мають унікальні ідентифікатори та взаємопов'язані засобами семантичного вебу в межах одного ресурсу – Бібліотечного порталу НАН України LibNAS UA, що був створений саме як централізований хаб усієї дослідницької інформації Академії. З цього логічно випливає розташування ресурсів Репозитарію наукових текстів НАН України саме на цій платформі. Профіль ученого на цьому ресурсі містить комплексне наукометричне портфоліо дослідника з доступом до всіх зовнішніх ідентифікаторів та профілів дослідника, а в перспективі – до всіх наявних на порталі публікацій його авторства та співавторства. В єдиному вікні доступу можна знайти весь спектр інформації, що була до того розпорошена по окремих ресурсах в мережі «Інтернет».

По-друге, уніфікація даних. У структурі НАН України діють майже 150 установ, кожна з яких створює та оприлюднює в мережі науковий контент, часто керуючись власними політиками доступу та форматами даних. Принциповою позицією Бібліотечного порталу НАН України є впорядкування всієї дослідницької інформації за єдиним визначеним стандартом із застосуванням авторитетних файлів. Завдяки уніфікації форматів метаданих науковий доробок учених Академії коректно відображається в міжнародних системах наукової

інформації, роблячи портал ефективним презентаційним інструментом здобутків установи.

Як зазначає більшість дослідників, запорукою успішності бібліотечних проєктів у царині дослідницької інфраструктури є їхня інтегрованість до світових наукових платформ та інтероперабельність з контрибуторами (постачальниками) і користувачами даних. Станом на середину 2025 р. в контексті забезпечення інтеграції метаданих публікацій до харвестерів налагоджено автоматичне імпортування даних з Репозитарію наукових текстів НАН України пошуковими роботами Харвестера відкритих публікацій НАН України (<https://harvester.nas.gov.ua/>) та Білефельдською академічною пошуковою системою (BASE, <https://www.base-search.net/>). Обидва харвестери станом на середину 2025 р. містять метадані 113 905 публікацій з Репозитарію наукових текстів НАН України. Розбіжність у кількості між загальним ресурсним наповненням Репозитарію та масивом імпортованих метаданих зумовлена тим, що значна частина (35 %) публікацій академічних журналів не містять англomовних метаданих, і через це не придатні до індексування міжнародними харвестерами. Фахівці НБУВ вживають заходів для усунення цих інформаційних лакун, взаємодіючи з редакціями академічних видань.

Питання інтеграції метаданих Репозитарію до міжнародних харвестерів CORE (<https://core.ac.uk/>) та OpenAIRE (<https://www.openaire.eu/>) фахівці НБУВ нині вивчають. З огляду на постульовані зазначеними харвестерами вимоги членського внеску та надання повних текстів статей (що суперечить самій політиці відкритої науки), а не тільки метаданих, на які поширюється ліцензія Creative Commons 0 (тож вони безперешкодно вводяться в науковий обіг), співпраця з цими ресурсами видається сумнівною.

З Універсальною видавничою платформою журналів НАН України (<https://nasu-periodicals.org.ua/>) узгоджено формат і протестовано імпорт метаданих з платформи Open Journal Systems до Репозитарію наукових текстів НАН України, що забезпечує інтероперабельність цих об'єктів інфраструктури відкритої науки.

З метою гармонізації нормативної бази НБУВ у царині відкритої науки з документами Академії та установ-партнерів було розроблено й затверджено наказом генерального директора НБУВ від 26.12.2024 № 73-осн Регламент роботи Репозитарію наукових текстів НАН України (<http://jnas.nbu.gov.ua/tr.pdf>). Ним визначено порядок роботи сайту «Журнали установ НАН України», процедуру його наповнення електронними копіями видань, їх зберігання, систематизації, обробки, надання інформації у відкритий доступ, взаємодії з надавачами ресурсів, інституційними учасниками та користувачами Репозитарію. Регламент спирається на оновлену нормативну базу

Академії – Положення про журнал відкритого доступу Національної академії наук України (затверджене постановою Президії НАН України від 20.03.2024 № 127) та Положення про відкриту науку в НАН України (затверджене розпорядженням Президії НАН України від 12.06.2024 № 350). Регламент доповнений інструкцією для роботи з сайтом журналів НАН України. Інструкція подає опис основних структурних блоків сайту, їх користувацькі інтерфейси та інформаційне наповнення й спрямована на оптимізацію взаємодії з користувачами Репозитарію.

6.4. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОВНОТИ РЕСУРСНОГО ОХОПЛЕННЯ РЕПОЗИТАРІЮ НАУКОВИХ ТЕКСТІВ НАН УКРАЇНИ

2025 року в НБУВ розпочався новий етап розвитку Репозитарію наукових текстів НАН України – збір, консолідація та оприлюднення неперіодичного сегмента академічних публікацій. Завданнями цього етапу є:

- розширення ресурсного наповнення Репозитарію наукових текстів НАН України за рахунок неперіодичного сегмента публікацій установ НАН України (монографії, збірники матеріалів конференцій, навчально-методичні видання);
- визначення та перманентний моніторинг індикаторів упровадження відкритої науки в установах НАН України відповідно до Національного плану щодо відкритої науки;
- налагодження співпраці з установами НАН України щодо отримання метаданих і повнотекстових джерел наукової інформації;
- активізація діяльності, спрямованої на популяризацію засад відкритої науки в установах НАН України;
- визначення цільових груп користувачів і проведення для них навчальних заходів, присвячених відкритому доступу до академічних ресурсів;
- науково-методична підтримка впровадження принципів відкритої науки в НАН України;
- надання консультацій ЗВО та науковим установам щодо розроблення та імплементації стратегії впровадження відкритого доступу.

Для реалізації неперіодичного сегмента академічних публікацій було обране програмне забезпечення з відкритим програмним кодом Open Monograph Press (<https://pkp.sfu.ca/software/omp>), розроблене Public Knowledge Project, проектом Університету Саймона Фрезера (Канада). ОМР призначене для підтримки процесу видавництва книг, збірників статей, монографій, конференційних матеріалів тощо, з особливим акцентом на відкритий доступ. Важливо, що

політика ресурсу забезпечує можливість модифікувати функціонал та інтерфейс програми відповідно до конкретних інформаційних потреб користувачів. ОМР охоплює всі етапи видавничого процесу, забезпечує мультивидавничу підтримку (можна створювати кілька видавництв у межах однієї інсталяції), інтеграцію з DOI (наприклад, через CrossRef), експорт / імпорт метаданих (Dublin Core, ONIX), збір статистики переглядів і завантажень, експорту даних за протоколом OAI-PMH. Інтерфейс створеного на базі ОМР ресурсу доступний багатьма мовами (включно з українською), а також підтримує адаптивний дизайн для мобільних пристроїв. Попри те, що основне призначення ОМР – керування видавничими процесами, бібліотеки можуть ефективно використовувати це програмне забезпечення для створення репозитаріїв, поточної та ретрокаталогізації е-ресурсів, архівування й тривалого збереження опублікованих матеріалів, зокрема використовуючи мережі LOCKSS (<https://www.lockss.org/>), CLOCKSS (<https://clockss.org/>) або інші репозитарії, що забезпечує резервне копіювання та дотримання міжнародних стандартів збереження цифрового контенту.

Станом на середину 2025 р. монографічний сегмент Репозитарію наукових текстів НАН України налічує понад 100 видань 2020–2025 рр. Це публікації від семи установ НАН України. На ресурсі налаштовано двомовний інтерфейс (українська та англійська мови), автоматичне формування бібліографічних посилань за міжнародними стилями цитування (APA, MLA, Harvard, Chicago тощо). Ресурс функціонує в тестовому режимі з доступом для зареєстрованих користувачів; презентацію сайту заплановано на другу половину 2025 р. Поточний користувацький інтерфейс Репозитарію відображено на рис. 6.2. Метою подальшого розвитку монографічного корпусу Репозитарію наукових текстів НАН України є активне залучення нових контрибуторів даних (очікується охоплення всіх установ Академії), розширення каталогу та поглиблення ретроспекції видань.

Завданнями Репозитарію наукових текстів НАН України на 2025–2026 рр. буде:

- формування комплексного наукового портфолію з усіма актуальними афіліаціями, публікаціями та відображенням науково-адміністративної діяльності;
- агрегація показників публікаційної активності і цитованості на рівні установ НАН України та всієї Академії;
- забезпечення взаємозв'язку наукових портфолію з інфраструктурою відкритої науки НАН України;
- візуалізація даних наукових портфолію для наочнішого відображення затребуваності й використання досліджень.

Репозитарій наукових текстів НАН України

Каталог Про нас ▾ 🔍 Пошук

Головна / Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

10 назв

Підкатегорії

Інститут біографічних досліджень

Усі книги

 <p>Українські мемуари (1816-1917) Надія Любовець, Тетяна Котлярова, Вікторія Патик, Оксана Плющик (Автор) грудень 31, 2024</p>	 <p>Ресурси наукових бібліотек як складова інформаційної основи сучасного національного розвитку Валерій Горювий, Максим Хилько (Автор) березень 27, 2025</p>
 <p>Постаць Миколи Ілліча Стороженка в сучасному біографічному просторі Галина Александрова (Автор) грудень 31, 2024</p>	 <p>Оршанське Євангеліє XIII століття. Дослідження, метаграфований текст, покажчики словоформ Людмила Гнатенко, Юрій Осінчук (Редактор тому) грудень 31, 2024</p>
 <p>Від образу до художньої структури: стиль бароко в українській богослужбовій книзі XVII-XVIII ст. Олена Курганова (Автор) грудень 31, 2023</p>	 <p>Бібліотечні портали знань Сергій Гарагуля, Тетяна Симоненко, Катерина Лобузіна (Автор) грудень 31, 2022</p>
 <p>Бібліотека Київського комерційного інституту (1906-1920) Зоя Афанасьєва (Автор) грудень 31, 2024</p>	 <p>Аудіовізуальні документи як складник Національного архівного фонду: поняття, теоретичні й прикладні аспекти організації, формування, збереження, доступу Тетяна Емельянова, Людмила Приходько, Оксана Січова (Автор) грудень 31, 2024</p>
 <p>Академік Михайло Птуха: з архівної спадщини Сергій Кіржаєв, Сергій Пирожков, Лідія Яременко, Алла Литвинко, Надія Любовець, Віктор Вергунов, Костянтин Новохатський, Олексій Онищенко, Андрій Шаповал (Редактор тому) грудень 31, 2024</p>	 <p>Історичні бібліотечні зібрання та колекції у фондах Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського: довідник. Вип. 2. Історичні колекції монастирів та релігійних навчальних закладів Олена Заєць, Галина Ковальчук (Редактор тому) грудень 31, 2024</p>

Перегляд

Нові реалізи

Категорії

- Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
- Інститут біографічних досліджень
- Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса
- Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди
- Київський національний університет імені Тараса Шевченка
- Інститут всесвітньої історії
- Інститут історії України
- Інститут економіки та прогнозування

Мова

English

Українська

Рис. 6.2. Інтерфейс Репозитарію наукових текстів НАН України

Успішний досвід інтеграції даних Репозитарію наукових текстів НАН України до міжнародних харвестерів потребує масштабування, адже не існує універсального інструмента промоції наукових досліджень – кожен конкретний ресурс має власну аудиторію та власні механізми поширення інформації у фахових спільнотах, тож досягнення максимального охоплення харвестерами даних буде одним із пріоритетних завдань на 2025–2026 рр. Зважаючи на численні адміністративні, правові та технологічні колізії, першочерговим процесом буде визначення оптимального переліку ресурсів для інтеграції з-посеред тих, що підтримують протокол збору метаданих Ініціативи відкритих архівів OAI-PMH (<https://www.openarchives.org/service/listproviders.html>).

6.5. ДИСЕМІНАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

2025 року Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського ініціювала цикл науково-практичних семінарів для фахівців бібліотек і редакцій академічних періодичних видань:

Відкрита наука в бібліотеках світу: методологія, ресурси, інструментарій. У фокусі семінару: використання ресурсів та інструментів відкритої науки, представлених на сайтах бібліотек.

Впровадження принципів відкритої науки в НБУВ. Репозитарій наукових текстів НАН України в системі Інфраструктури відкритої науки НАН України. У фокусі семінару: використання Інфраструктури відкритої науки НАН України, робота з Бібліотечним порталом НАН України (профілі установ та дослідників) та Репозитарієм наукових текстів НАН України: інтерфейси користувача.

Академічна періодика в Репозитарії наукових текстів НАН України: можливості для дослідників, видавців, аналітиків науки. У фокусі семінару: використання ресурсів Репозитарію наукових текстів НАН України (сайт «Журнали установ НАН України»); оформлення метаданих видань для подачі до НБУВ; робота з видавничою платформою Open Journal Systems: ознайомлення з можливостями програмного забезпечення, ретрокаталогізація архівів видань і подача нових випусків.

Репозитарій наукових текстів НАН України: стратегія формування корпоративного ресурсу, інструменти управління науковим контентом, аналітика публікаційної діяльності установи. У фокусі семінару: використання ресурсів Репозитарію наукових текстів НАН України; оформлення метаданих монографічних видань для подачі до НБУВ; робота з видавничою платформою Open Monograph Press: ретрокаталогізація архівів книжкових видань, технології е-видавництва, аналітичний інструментарій для видавців.

Серед основних завдань семінарів – навчання коректному оформленню метаданих з використанням міжнародних стандартів цитування та цифрових ідентифікаторів, що має забезпечити уніфікацію описової структури ресурсів, які надходять до Репозитарію наукових текстів НАН України від установ Академії.

З метою популяризації напрацювань установ – розробників Інфраструктури відкритої науки НАН України в НБУВ заплановано проведення окремої секції «Відкрита наука в Україні» Міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. Пріоритети сьогодення та перспективи» у жовтні 2025 р. (<http://conference.nbu.gov.ua/site/view/id/35>) та Форуму відкритої науки у 2026 р.

Висновки. Сучасна наукова парадигма, підсилена технологічною спроможністю високорозвинених цифрових комунікацій, тяжіє до концепції відкритої науки як руху до вільної циркуляції знань і рівного доступу до наукової інформації в суспільствах різного рівня розвитку. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського активно залучена до впровадження ініціатив відкритої науки через реалізацію масштабних проєктів вільного доступу до академічних публікацій. Перший етап створення одного з них – Репозитарію наукових текстів НАН України – передбачав упровадження у відкритому доступі архіву академічної періодики, сайту «Журнали установ НАН України». Поточний стан реалізації Репозитарію наукових текстів НАН України дає підстави говорити про досягнення майже цілковитого ресурсного охоплення журналів НАН України та високий рівень інтегрованості академічної періодики України до міжнародних систем наукової інформації.

Поточні роботи з розвитку Репозитарію наукових текстів НАН України зосереджені на ресурсному наповненні неперіодичним сегментом текстів задля повноти репрезентації публікаційної активності вчених Академії, актуалізації взаємопов'язаних наукових портфолію дослідника та установи, інтеграції до міжнародних платформ збору метаданих. Завдяки цьому Репозитарій наукових текстів НАН України у складі Бібліотечного порталу НАН України стане повноцінною системою управління дослідницькою інформацією, придатною до динамічного відображення поточного стану розвитку та інтегрованості науки, корисною для дослідників, видавців, аналітиків та адміністраторів наукової діяльності.

Зважаючи на виклики українського сьогодення, пов'язані з безпечними, енергетичними, міграційними ризиками, саме дослідницька інфраструктура відкритої науки виконує консолідаційну функцію та запобігає розпорошенню знань і здобутків українських учених.